

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2022-10-14 11:20:21-08817

Paradsängen 1

Hässelby strand, Stockholm

Antikvarisk konsekvensanalys
2022-06-20

Nyréns

Innehåll

Inledning

- Bakgrund
- Syfte
- Avgränsning
- Plan- och bygglagen
- Läsanvisning

Sammanfattning analys

- Påverkan på kulturmiljön lokalt
- Planförslagets påverkan på befintlig fastighet
- Sammanvägd bedömning

Kulturhistoriska förutsättningar

- Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificering
- Kulturhistorisk värdebeskrivning i kulturmiljöutredning
- Värdebärande karaktärsdrag - bebyggelse
- Värdebärande karaktärsdrag - utemiljö
- Känslighet - tålighet: Bebyggelse
- Känslighet - tålighet: Utemiljö
- Siktlinjer

3 Planförslag

- Tillkommande volymer
- På- och tillbyggnader
- Utemiljö

3 Konsekvensanalys

- Tillkommande volymer
- Befintliga byggnader
- Utemiljö

4

4

4

4

5

5

5

5

5

6

6

7

8

8

9

10

11

11

12

13

PARADSÄNGEN 1

Hässelby strand
Antikvarisk konsekvensanalys
Beställare: Willhem AB
Analysen utförd av:
Mattias Eklund (Sakkunnig certifierad kulturvärden KUL 2)
Nyréns arkitektkontor AB

Inledning

Bakgrund

Stadsbyggnadsnämnden har beslutat att inleda planarbete för fastigheten Paradsängen 1 i Hässelby strand. Planarbetet syftar till att utreda möjligheten att tillföra cirka 100 hyresrätter genom påbyggnad på befintliga byggnader och nybyggnad inom fastigheten. Påbyggnad på befintliga byggnader ska enligt startbeskedet göras med utgångspunkt i nuvarande karaktär och kunskap om bärande kvalitéer. Utformning av nya byggnader ska göras med utgångspunkt i områdets kulturhistoriska och arkitektoniska värden. I ett första steg togs en kulturmiljöutredning fram, vars syfte var att utreda och sammanställa fastighetens karaktärsdrag och bärande kvalitéer. Utredningen agerar underlag till de bedömningar som görs i detta dokument.

Syfte

Syftet med föreliggande konsekvensanalys är att beskriva planförslagets konsekvenser för fastighetens kulturhistoriska värden, samt om föreslagna förändringar är förenliga med gällande lagrum.

Avgränsning

Utredningsområdet är avgänsat till planområdet och dess närmiljö.

Plan- och bygglagen

Enligt plan- och bygglagens 2 kap. 6 § så ska ”bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan”. Dessutom ska ”ändringar och tillägg i bebyggelsen göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas”. Varsamhetskravet i plan- och bygglagen, d.v.s. 8 kap. 17 §, gäller vid ändring och flyttning av alla byggnader. Då fastigheten är grönklassad av Stockholms stadsmuseum kan byggnaderna komma att omfattas av förvanskningsförbudet 8 kap. 13 §.

Läsanvisning

Beskrivande text är markerad med grå bakgrund.

Analyserande text är markerad med gul bakgrund.

Konsekvensbeskrivande text är markerad med röd bakgrund.

Sammanfattning analys

Påverkan på kulturmiljön lokalt

Plan och bygglagen 2 kap. 6 § *"Vid planläggning [...] ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan. Vid planläggning [...] ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas"*

Planförslagets tillkommande byggnader innebär en ytterligare årsring i en del av Hässelby strand som i nuläget har en förhållandevis eklektisk karaktär avseende byggnader från olika år; planområdets befintliga byggnader är från 1960-talet, byggnaderna som angränsar mot sydost är från 2000, och på andra sidan gatan finns byggnader från 1955. Samtliga byggnader är flerbostadshus med tidstypisk karaktär. De föreslagna tilläggen har en egen, samtida utformning vilken dock har hämtat vissa drag från 1950-talets byggnader i området. Föreslagna tillkommande byggnader har placerats på ytor som i huvudsak är markerad som tålig i kulturmiljöutredningen. Planförslaget har även tagit

hänsyn till de viktiga siktlinjer som pekats ut i samma dokument, avseende de föreslagna volymernas placering. Av de utpekade värdebärande karaktärsdrag som pekats ut i kulturmiljöutredningen så bedöms karaktärsdraget "grön krans mot Aprikosgatan" påverkas. Övriga karaktärsdrag bedöms inte påverkas av tillkommande volymer. Sammanvägd bedömning blir att planförslagets tillkommande volymer är förenliga med lagrummet.

Planförslagets påverkan på befintlig fastighet

Plan och bygglagen 2 kap. 6 § *"Vid planläggning [...] ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas."*

8 kap. 13 §

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

8 kap. 17 § *"Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till bygg-*

nadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden."

Planförslaget innebär att befintliga byggnader byggs på med en våning var, samt förses med utanpåliggande trapphus på en av respektive hus kortsida (hus A bestå av två förskjutna sammanbundna volymer och får tekniskt sett utanpåliggande trapphus på båda kortsidorna).

Påbyggnadernas fasader utförs i korru-gerad plåt med syftet att ta upp materialitet och kulör från de befintliga byggnadernas balkongfronter och burspråk. Av de utpekade värdebärande karaktärsdrag som pekats ut i kulturmiljöutredningen så bedöms karaktärsdraget "byggnadernas horisontella karaktär" påverkas, genom att tillbyggnaderna innebär att byggnadernas proportioner förskjuts från 1 - 3 (höjd - längd) till 1 - 2,4. Detta blir särskilt tydligt i siktlinje 4. Karaktärsdraget "tidstypiska material i form av kalksandsten och koppar" bedöms påverkas negativt genom de tillkommande utanpåliggande trapphusen, vilka är förlagda på fem av byggnadernas åtta kortsidor, med effekten att merparten av de större sammanhängande murpartierna med kalksandsten byggs för. Åtgärden bedöms,

utifrån graden av påverkan på karaktärsdragen, därför vara ovarsam. För opåverkade delar av byggnaderna föreslås varsamhetsbestämmelser, vilket är positivt för bevarandet av befintliga kulturvärden. Det väger dock inte upp den negativa påverkan som de föreslagna åtgärderna innebär.

Byggnaderna är grönklassade av Stockholms stadsmuseum, vilket kan komma att innebära att förvanskningsförbudet i PBL 8 kap 13 § gäller.

Avseende utemiljön bedöms planförslaget i huvudsak ha tagit hänsyn till karaktärsdrag, känslighet-tålighetsanalys samt siktlinjer i kulturmiljöutredningen.

Sammanvägd bedömning

Tillkommande volymer bedöms vara förenliga med aktuella lagrum. De föreslagna på- och tillbyggnaderna på befintliga byggnader bedöms dock vara ovarsamma.

Tillkommande volymers höjder bedöms fungera i sammanhanget även om befintliga byggnaders höjder bibehålls.

Kulturhistoriska förutsättningar

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificering

Området och bebyggelsen är kulturhistoriskt klassificerad år 2006 av Stockholms stadsmuseum. Den kulturhistoriska klassificeringen är ett kunskapsunderlag som kan ligga till grund för bedömningar vid bygglovgivning och planhandläggning.

Fastigheten klassades som grön, vilket innebär att den bedömdes vara en fastighet med bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Motivering till bedömningen: "Kompletteringsbebyggelse från slutet av 1960-talet i stadsdelens östra utkant. Byggnader med variationsrik fasadutformning i tidstypiskt mexitegel, som trots vissa förändringar bevarar sin ursprungliga arkitektur. "

Kulturhistorisk värdebeskrivning i kulturmiljöutredning

"Fastigheten har ett kulturhistoriskt värde genom sin tidstypiska, strama 1960-talsarkitektur och med en förhållandevis intakt utemiljö med bevarad relation byggnad - naturmark samt ett antal bevarade träd som planterades vid anläggandet. Den terränganpassade gångstigen mot väster med sin tidstypiska gestaltning ger uttryck för denna karaktär med en enkel men välgestaltad utformning.

Fastigheten är en högkvalitativ men i sin omgivning isolerad exponent för det sena 1960-talets bostadsbyggande, och saknar egentlig koppling till platsen; dess samtida motsvarigheter återfinns i hela landet. Fastigheten berättar om en tidigt genomförd förtätning i Hässelby strand, och bedöms därmed inte ha ett kulturhistoriskt värde av nationell eller regional vikt, utan det är kopplat till dess omedelbara närområde och de arkitektoniska kvalitéer som bebyggelsen ger uttryck för. "

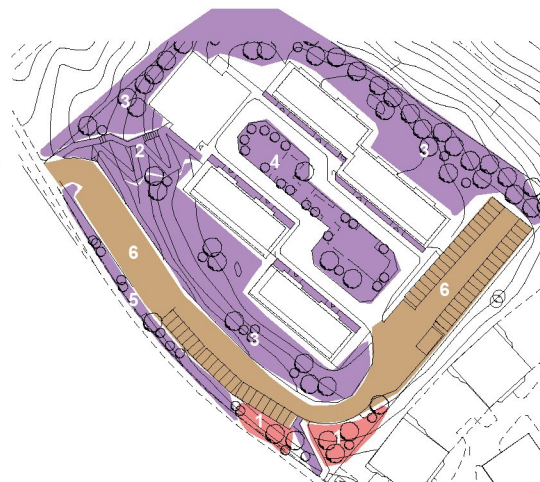
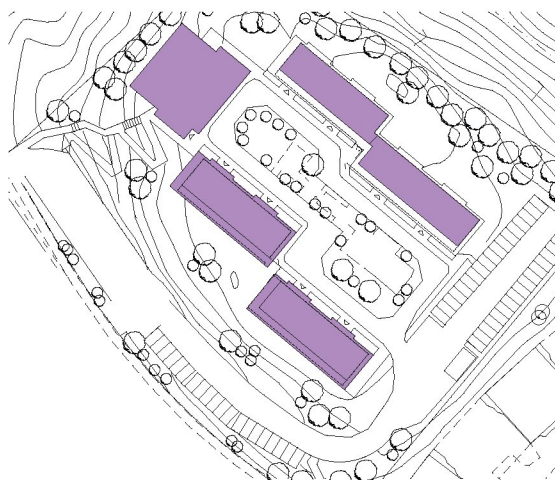
Värdebärande karaktärsdrag - bebyggelse

- Byggnadernas horisontella karaktär, med långsgående fönsterband och fönsterbröstningar som övergår i balkongfronter
- Tidstypiska material i form av kalksandsten och koppar
- Entréportarnas karaktär med stora glasparter och lackad trädörr
- Trapphus med trapplopp i terrazzo

Värdebärande karaktärsdrag - utemiljö

- Befintlig planterad grönska från uppförandeåren, huvudsakligen rönn, vitoxel, måbär med flera
- Grön krans mot Aprikosgatan
- Bevarad naturmark och den sömlösa övergången mellan hus och naturmark
- Terränganpassad gångstig mot väster, med trapplopp i granit, smäckra räcken och planterade rönnar

Kulturhistoriska förutsättningar

Känslighet - tålighet: Bebyggelse

Känsligt för ändring (lila)

Fastighetens byggnader är förhållandevis oförändrade sedan uppförandeåret, med undantag för ändrade fönster och enstaka portbyten, samt andra mindre förändringar. Arkitektur från den aktuella tidsperioden är känslig för ändringar då detaljeringen är sparsam.

Vid ändring är det viktigt att förändringar följer byggnadernas värdebärande karaktärsdrag.

Känslighet - tålighet: Utemiljö

Hög känslighet för ändring (röd)

1. Förekomst av äldre tallar mot Aprikosvägen: spår av den tallskog som området bestod av innan stadsdelen byggdes. Äldre tallar mot skogssidan förekommer i stor mängd men har inte markerats här.

Känsligt för ändring (lila)

2. Trapp mot väster: känslig för ändring genom dess förhållandevis höga detaljeringsgrad samt framträdande läge i närområdets stadsbild, samt betydelse för fastigheten. Vid ändring är det viktigt att förändringar följer de värdebärande karaktärsdrag som listats under rubriken Värdebärande karaktärsdrag: utemiljö.

3. Sparad naturmark kring bebyggelsen: berg i dagen och annat som medvetet sparats vid exploateringen, blandat med kompletterande planteringar.

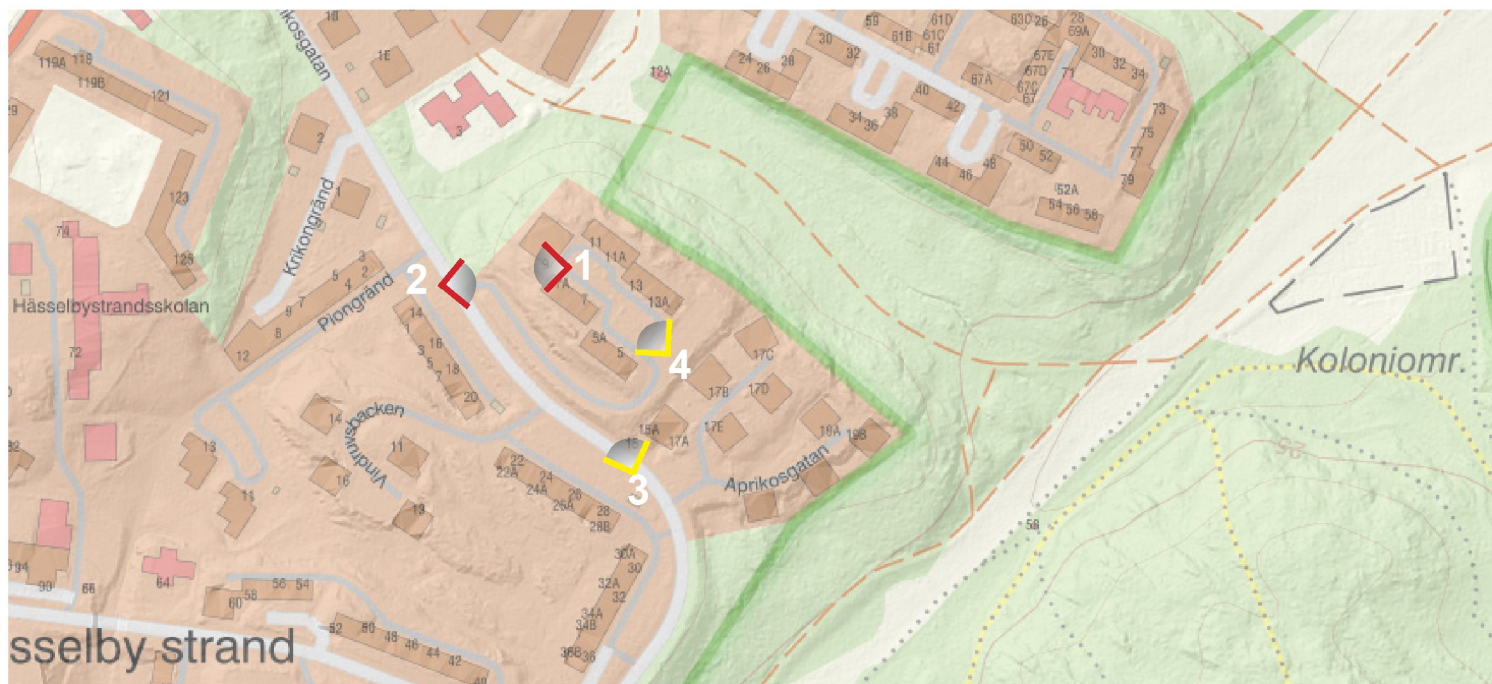
4. Utemiljö inom kvarteret: förgårdsmark mot gårdssidan med planteringar. De centrala kvadratiske utemiljöerna avsedda för kvarterets boende med lekredskap, utemöbler etc. Markerad som känslig då miljön förändrats men strukturen består.

5. Trädrad mot Aprikosgatan: ett medvetet grepp i utformningen av utemiljön var planterandet av träd längs Aprikosvägen.

Tåligt (brunt)

6. Parkeringsytor och körbana: även om dessa delar är från fastighetens tillkomst saknar de karaktärsdrag och detaljer som går att koppla till någon form av historisk läsbarhet för fastigheten.

Kulturhistoriska förutsättningar

Siktlinjer

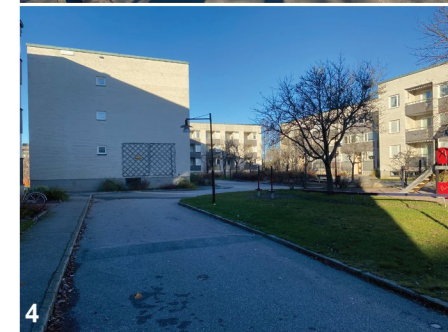
Siktlinjerna har rangordnats utifrån hur pass viktiga de är för att fastighetens kulturmiljövärden fortsatt ska kunna förmedlas; röda markeringar innebär en högre prioritering än gula. Nedan återges vad som bör beaktas i vyerna. Beskrivningar har utelämnats men återfinns i kulturmiljöutredningen.

1. Att beakta: bibehåll den visuella kopplingen och karaktären på den gestaltade utemiljön.

2. Att beakta: bibehåll den visuella kopplingen och karaktären på den gestaltade utemiljön.

3. Att beakta: säkerställ tallarnas fortlevnad

4. Att beakta: bibehåll byggnadernas värdebärande karaktärsdrag samt karaktären på den gestaltade utemiljön.

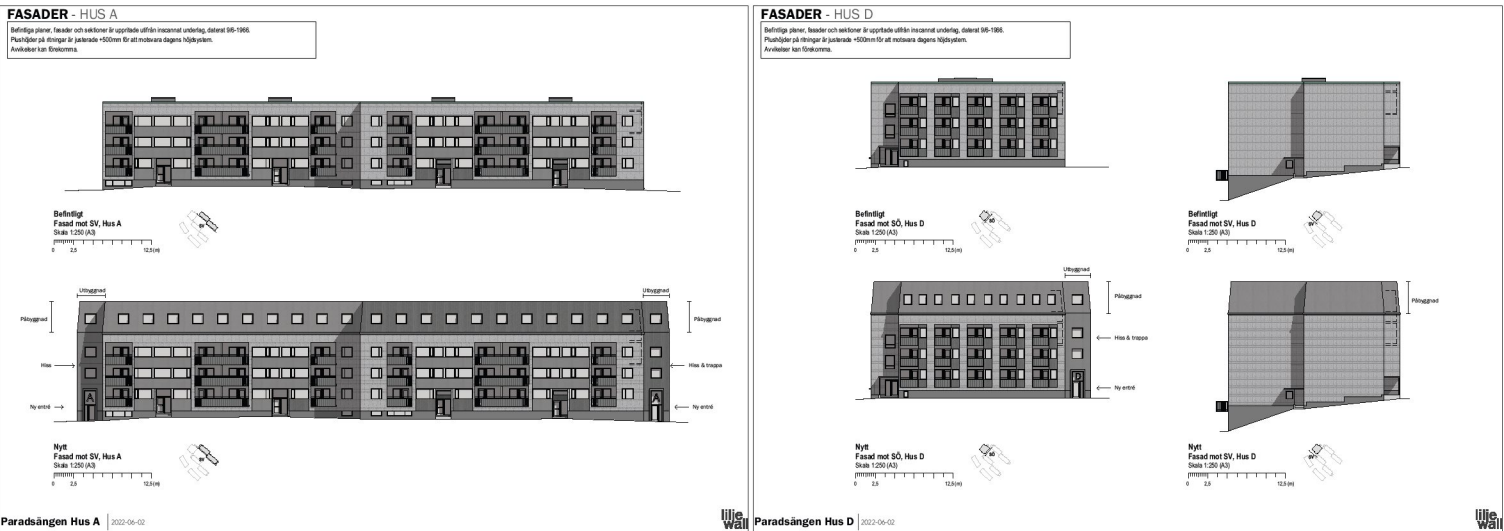

Planförslag

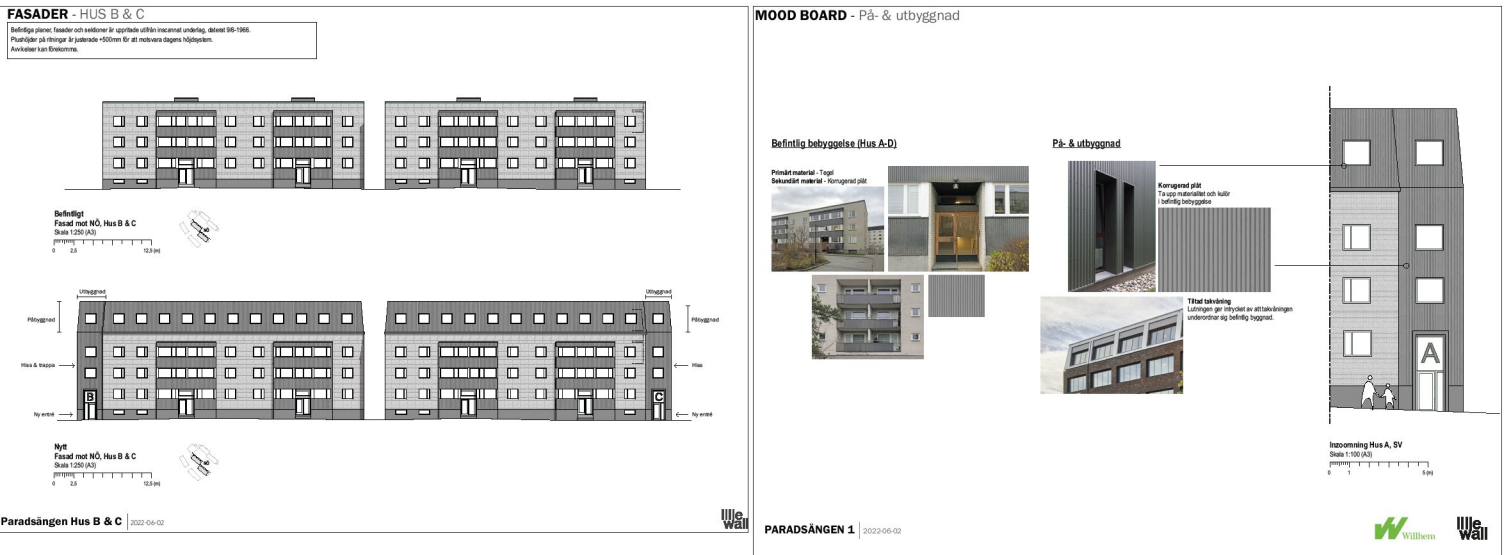
På- och tillbyggnader

Föreslagen ändring innebär att befintliga byggnader byggs på med en våning var, samt förses med utanpåliggande trapphus på en av respektive hus kortsida (hus A bestå av två förskjutna sammanbundna volymer och får tekniskt sett utanpåliggande trapphus på båda kortsidorna).

Påbyggnadernas fasader utförs i korrugerad plåt med syftet att ta upp materialitet och kulör från de befintliga byggnadernas balkongfronter och burspråk.

Fasader med nuläge - förslag, hus A-D. Mood board - fasadgestaltning. Liljewall arkitekter.

Planförslag

Utemiljö

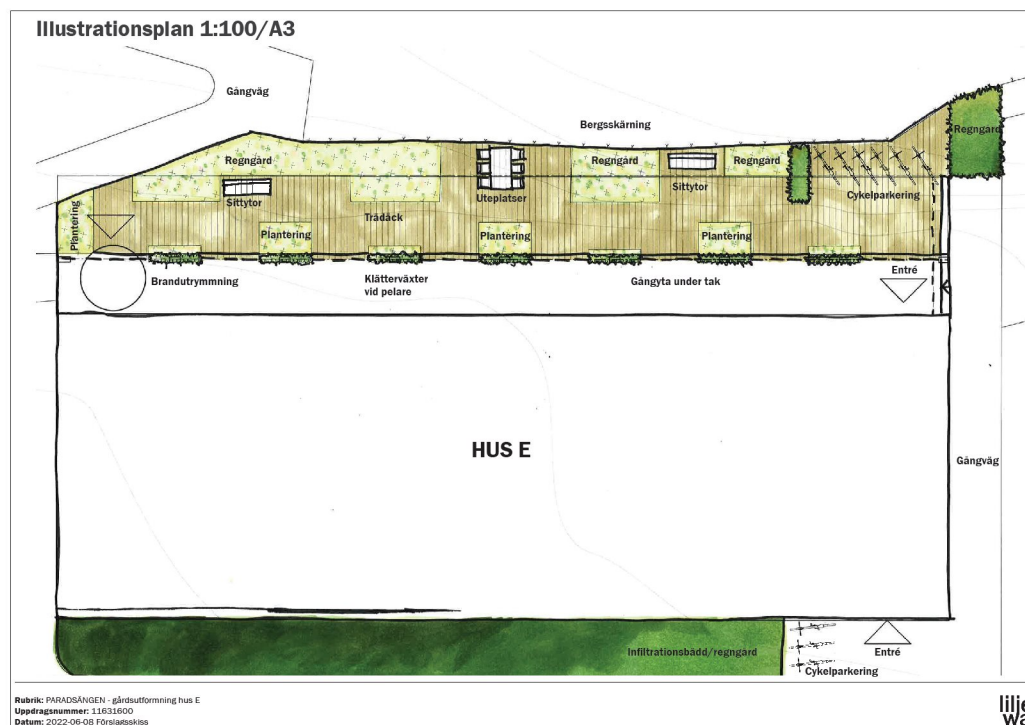
Tillkommande volymer är placerade på parkeringen, Angränsande ytor som är tas i anspråk för att anlägga en bostadsgård. Två tallar skyddas med planbestämmelsen n1.

Planförslaget innebär en bergsskärning vid den föreslagna tillkommande volymen hus E. Gestaltningen av gården beskrivs på följande vis av arkitekterna:

" Gårdsutformningen vid hus E gestaltas med ett genomgående trädäck som löper utmed den kommande bergsskärningen. Utmed berget kan sedan dagvattnet få rinna i infiltrationsbäddar och trädäcket kan i sin tur överdäcka några platser som då möjliggör sittplatser och umgängesytor.

Planteringar kan sedan placeras så att gården upplevs både lummig och inbjudande. Loftgångens pelarlägen nyttjas till vajersystem som tillåter klättrväxter att bilda "växtväggar". Dessa skyddar även från insyn till marklägenheterna och förstärker det gröna rummet."

För utemiljön i övrigt så skyddas två tallar i planområdet södra hörn. Övrig mark markeras som prickmark.

Skiss på tillkommande bostadsgård.
Liljewall arkitekter.

Konsekvensanalys

Tillkommande volymer

Planförslagets tillkommande byggnader innebär en ytterligare årsring i en del av Hässelby strand som i nuläget har en förhållandevis eklektisk karaktär avseende byggnader från olika år; planområdets befintliga byggnader är från 1960-talet, byggnaderna som angränsar mot sydost är från 2000, och på andra sidan gatan finns byggnader från 1955. Samtliga byggnader är flerbostadshus med tidstypisk karaktär. De föreslagna tilläggen har en egen, samtida utformning vilken dock har hämtat vissa drag från 1950-talets byggnader i området. Föreslagna tillkommande byggnader har placerats på ytor som i huvudsak är markerad som tålig i kulturmiljöutredningen. Planförslaget har även tagit hänsyn till siktlinjerna som pekats ut i samma dokument. Av de utpekade värdebärande karaktärsdrag som pekats ut i kulturmiljöutredningen så bedöms karaktärsdraget "grön krans mot Aprikosgatan" påverkas. Övriga karaktärsdrag bedöms inte påverkas av tillkommande volymer.

- 1950-tal
- 1960-tal
- 1970-tal
- 1980-tal
- 1990-tal
- 2000-tal
- 2010-tal
- Föreslagna tillkommande volymer

T.v: siktlinje 2, högprioriterad i kulturmiljöutredningen. Ovan: vy ur modell.

Befintliga byggnader

Planförslaget innebär att befintliga byggnader byggs på med en våning var, samt förses med utanpåliggande trapphus på en av respektive hus kortsida (hus A består av två förskjutna sammanbundna volymer och får tekniskt sett utanpåliggande trapphus på båda kortsidorna).

Av de utpekade värdebärande karaktärsdrag som pekats ut i kulturmiljöutredningen så bedöms karaktärsdraget "byggnadernas horisontella karaktär" påverkas, genom att tillbyggnaderna innebär att byggnadernas proportioner förskjuts från 1 - 3 (höjd - längd) till 1 - 2,4. Detta blir särskilt tydligt i siktlinje 4. Karaktärsdraget "tidstypiska material i form av kalksandsten och koppar" bedöms påverkas negativt genom de tillkommande utanpåliggande trapphusen, vilka är förlagda på fem av byggnadernas åtta kortsidor, med effekten att merparten av de större sammanhängande murpartierna med kalksandsten byggs för. På- och tillbyggnaderna bedöms, utifrån graden av påverkan på karaktärsdragen, därför vara ovarsam.

För opåverkade delar av byggnaderna föreslås varsamhetsbestämmelser, vilket är positivt för bevarandet av befintliga kulturvärden. Det väger dock inte upp den negativa påverkan som de föreslagna åtgärderna innebär.

Ovan: En befintlig byggnad med dess proportioner markerade. Ovan t. h: byggnaden med tillägg och dess proportioner.

Ovan t.v: siktlinje 4, ur kulturmiljöutredningen. Ovan t.h: vy ur modell.
nedan t.v: siktlinje 2. nedan t.v: vy ur modell.

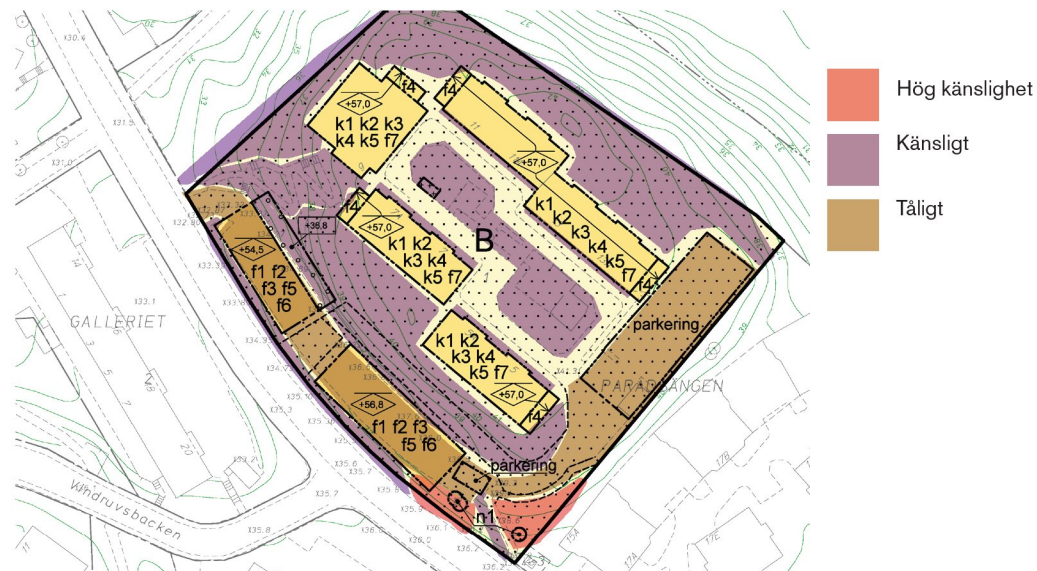

Utemiljö

Tillkommande volymer är placerade på parkeringen, markerad som tålig i kulturmiljöutredningen. Angränsande ytor som är markerade som känsliga tas i anspråk för att anlägga gård.

Två tallar, placerade på ytor markerade som högkänsliga, samt utpekade som viktiga för gatans karaktär i siktlinjeanalysen, skyddas med planbestämmelsen n1.

Planförslaget bedöms vara väl avvägt avseende utemiljön i förhållande till dess utpekade kulturmiljövärden.

Plankartan överlagrad med känslighet-tålighetsanalysen.

Siktlinje 3: "Att beakta: säkerställ tallarnas fortlevnad."
Tallarna skyddas med bestämmelse n1 i detaljplanen.

Nyréns Arkitektkontor
2022